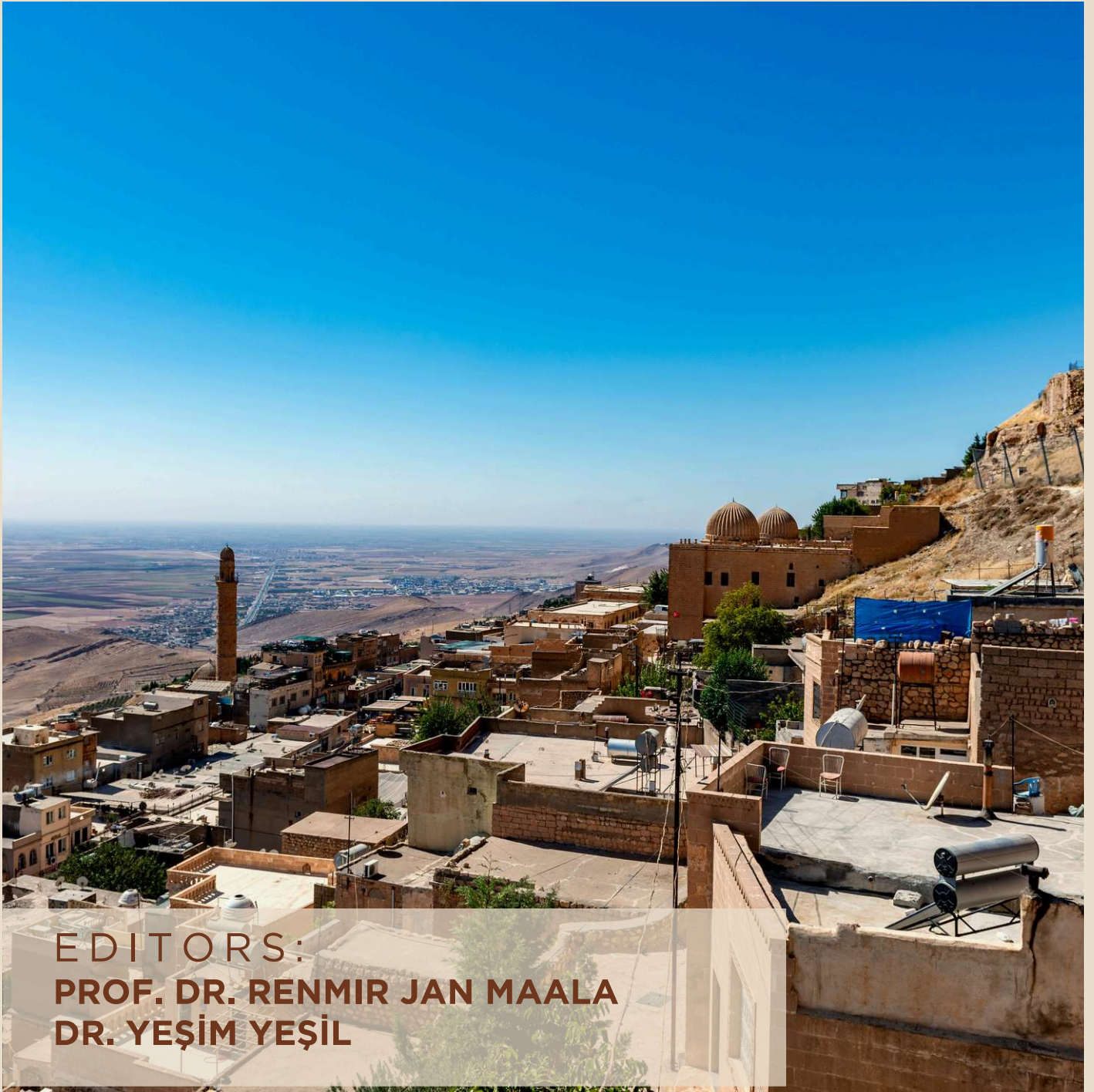

INTERNATIONAL ARTUKLU CONGRESS ON MEDICINE, NURSING, MIDWIFERY, AND HEALTH SCIENCES PROCEEDINGS BOOK

DECEMBER 21-23, 2024 | MARDİN, TÜRKİYE

PARTICIPATION FROM
23 DIFFERENT COUNTRIES

EDITORS:
PROF. DR. RENMİR JAN MAALA
DR. YEŞİM YEŞİL

ISBN: 978-9952-8541-5-2
DOI: <https://doi.org/10.30546/19023.978-9952-8541-5-2.2024.4098>.

BZT TURAN ACADEMY
PUBLISHING HOUSE

www.artuklucongress.com
artuklucongress@gmail.com

INTERNATIONAL ARTUKLU CONGRESS ON MEDICINE, NURSING, MIDWIFERY, AND HEALTH SCIENCES PROCEEDINGS BOOK

DECEMBER 21-23, 2024 | MARDİN, TÜRKİYE

PARTICIPANT COUNTRIES

Türkiye, Nigeria, Pakistan, Portugal, Azerbaijan,
India, Morocco, Iran, Algeria, Bangladesh, Libya,
China, United States of America, Philippines,
Kosovo, Hungary, Ethiopia

ISBN: 978-9952-8541-5-2

DOI: <https://doi.org/10.30546/19023.978-9952-8541-5-2.2024.4098>.

EDITORS:

PROF. DR. RENMİR JAN MAALA

DR. YEŞİM YEŞİL

BZT TURAN PUBLISHING HOUSE®
BZT TURAN PUBLISHING HOUSE©
BAKU, AZERBAIJAN | DELAWARE, UNITED STATES
PUBLISHED IN BAKU, AZERBAIJAN
CONTACT: +994 50 300 2920

INTERNATIONAL ARTUKLU CONGRESS ON MEDICINE, NURSING, MIDWIFERY, AND HEALTH SCIENCES

DECEMBER 21-23, 2024

ONLINE & IN-PERSON PARTICIPATION

ZOOM & MARDIN ARTUKLU UNIVERSITY, TURKIYE

CONGRESS PROCEEDINGS BOOK

EDITORS

Prof. Dr. Renmir JAN MAALA

Dr. Yesim YESIL

BZT TURAN PUBLISHING HOUSE®

TÜRKIYE, AZERBAIJAN

PUBLISHED IN BAKU, AZERBAIJAN

TR: +90543 671 0123 GR: +994 50 300 2920

artuklucongress@gmail.com

<https://www.artuklucongress.com/>

All rights reserved

BZT TURAN PUBLISHING HOUSE®

BZT TURAN PUBLISHING HOUSE

Publishing Date: 28.12.2024

ISBN: 978-9952-8541-5-2

DOI: <https://doi.org/10.30546/19023.978-9952-8541-5-2.2024.4098>.

AHLAK
BİLGİ
ÜRETİM

CONGRESS ID

CONGRESS NAME

INTERNATIONAL ARTUKLU CONGRESS ON MEDICINE, NURSING, MIDWIFERY, AND HEALTH SCIENCES

DATE AND VENUE

DECEMBER 21-23, 2024

*ONLINE & IN-PERSON PARTICIPATION (URGENCH, UZBEKISTAN, TÜRKİYE)
(FROM 23 DIFFERENT COUNTRIES)*

Türkiye, Kyrgyzstan, Pakistan, Poland, Azerbaijan, India, China, Mauritius, N. Macedonia, Namibia, Ukraine, Romania, Nigeria, Uzbekistan, Spain, South Africa, Algeria, Lithuania, Malawi, Morocco, Kosovo, Thailand, Bangladesh

ORGANIZERS & PARTICIPANT INSTITUTIONS

BZT Turan Academy, Türkiye

Mardin Artuklu University, Faculty of Health Sciences, Türkiye

Izmir Katip Celebi University, Türkiye

Presidents / V. President of Organization Committee

PROF. DR. RESİT YILDIZ

DR. YESİM YESİL

President of Scientific Committee

PROF. DR. ESRA AKIN

PROF. RENMİR JAN D. MAALA

President of Coordinators' / General Coordinator

Dr. Baha Ahmet YILMAZ

ACCEPTED PAPERS

146 Turkish Participants

175 Foreign Participants

321 Total Participants

%55 Foreign Participant Rate

%45 Turkish Participant Rate

REFUSED PAPERS

2 Foreign Participants

EVALUATION PROCESS

All Submissions Have Passed a Double-Blind Referee Evaluation Process

All Responsibility for the Works Belongs to the Author

T.C.
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Fakültesi

Sayı : E-53920853-200-174357
Konu : Görevlendirme (Dr. Öğr. Üyesi Yeşim
YEŞİL)

10/12/2024

Sayın Yeşim YEŞİL

İlgi : Bila tarihli ve Bila sayılı dilekçeniz.

İlgi dilekçeye istinaden 21-23 Aralık 2024 tarihlerinde ZOOM platformu üzerinden çevrimiçi; Mardin'de yüz yüze ZOOM üzerinden çevrimiçi olarak gerçekleşecek olan Uluslararası Artuklu Tıp, Hemşirelik, Ebelik ve Sağlık Bilimleri Kongresi bilim ve organizasyon kurulu üyesi olarak görevlendirmeniz Dekanlığımızca uygun görülmüştür.
Gereğini bilgilerinize rica ederiz.

Doç.Dr. Hıdır APAK
Dekan V.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ULUSLARARASI ARTUKLU TIP,
HEMŞİRELİK, EBELİK VE SAĞLIK
BİLİMLERİ KONGRESİ
21-23 ARALIK 2024
YÜZ YÜZE & ÇEVİRİMİÇİ

MARDİN, TÜRKİYE

21-23 Aralık 2024 tarihlerinde ZOOM üzerinden çevrimiçi ve Türkiye'nin Mardin kentinde Mardin Artuklu Üniversitesi'nde yüz yüze olarak gerçekleştirilen Uluslararası Artuklu Tıp, Hemşirelik, Ebelik ve Sağlık Bilimleri Kongresi YÖK ÜAK Akademik Teşvik & Doçentlik **kriterlerini sağlamaktadır**. Toplam 321 adet bildirinin yer aldığı kongre üç gün boyunca çevrimiçi ve yüz yüze olarak gerçekleştirilmiştir.

Türkiye dışından toplam **5 farklı ülkeden açılış konuşmacısı; 23 farklı ülkeden katılım (detaylar kongre bildiri kitabında yer alan kongre programında yer almaktadır)** sağlanmış olup, 321 adet bildirinin 175 tanesi yabancı, 146 tanesi Türk katılımcı tarafından sunulmuştur. Kongrenin yabancı katılımcı oranı %55'tir.

Bu belge ilgili üniversitenin akademik teşvik komisyonuna takdim edilmesi üzerine verilmiş.

İlgili bilgilerin detayları kongre bildiri kitabının künye kısmında yer almaktadır.

Kongremize ilginiz için teşekkür ederiz.

Saygılarımızla,

Dr. Yeşim YEŞİL
HEAD OF CONGRESS

Bu belge 21-23 Aralık 2024 tarihleri arasında Mardin Artuklu Üniversitesi SBF'de verilmiştir.

İLETİŞİM

E-mail: artuklucongress@gmail.com

Phone: +90(543) 671 0123

<https://www.artuklucongress.com/>

BZT TURAN
ACADEMY

BILIM & ORGANİZASYON KURULU

TIP, HEMŞİRELİK, EBELİK VE SAĞLIK
BİLİMLERİ

**Prof. Dr. Paul
ZÖLLNER**

Duisburg-Essen
University, GERMANY

**Prof. Dr. Indrajit
BANERJEE**

SSR Medical College,
Mauritius

**Assoc. Prof.
Dr. Yueqi
ZHANG**

Purdue University
Northwest, China

**Prof. Dr.
Nazan
AKTAŞ**

Selçuk University, Turkey

**Prof. Dr.
Papatya
KARAKURT**

Erzincan Binalı Yıldırım
University, Turkey

**Assoc.
Prof. Dr. Elem
KOCAÇAL**

İzmir Demokrasi University,
Turkey.

**Assoc. Prof.
Dr. Özüm
ERKİN
GEYİKTEPE**

İzmir Democracy
University, TURKEY

**Assoc. Prof.
Dr. Aysel
KIZILKAYA**

Firat University, TURKEY

**Assoc. Prof. Dr.
P. Sivasakthivelan**

Annamalai University, India

**Assoc. Prof.
Dr. Fadime
GÖK**

Pamukkale University,
Turkey

More information: www.bztturanacademy.com | +90 543 671 0123

BZT TURAN
ACADEMY

BİLİM & ORGANİZASYON KURULU

TIP, HEMŞİRELİK, EBELİK VE SAĞLIK
BİLİMLERİ

**Assoc. Prof. Dr.
Meryem FIRAT**

Erzincan Binali Yıldırım
University, Turkey

**Prof. Dr. Gülençam
HAKVERDİOĞLU
YÖNT**

Tınaztepe University,
Turkey

**Dr. Genc
DEMJAHA**

Demjaha Dent, Kosovo

**Dr. Nora
DEMJAHA**

Demjaha Dent, Kosovo

**Dr. Esra
KÜRKÇÜ
AKGÖNÜL**

Dokuz Eylül University,
Türkiye

**Assoc. Prof.
Dr. Rukiye
TÜRK
DELİBALTA**

Kars Kafkas University,
Türkiye

**Dr. Mario
JACKSON**

United Nations, United
Health Group, Jordan

**Dr. Rina
DEMJAHA**

Graz Med. University,
Austria

**Dr. Gülbin
KONAĞI**

Izmir Democracy
University, Turkey

More information: www.bztturanacademy.com | +90 543 671 0123

BZT TURAN
ACADEMY

BİLİM & ORGANİZASYON KURULU

TIP, HEMŞİRELİK, EBELİK VE SAĞLIK
BİLİMLERİ

Dr. Jared ROBINSON
SSR Medical College,
Mauritius

**Dr. Teona
KVANTCHIANI**

Ivane Javakhishvili Tbilisi
State University, Republic
of Georgia

**Dr. Funda
ÇİTİL
ÇANBAY**

Atatürk University,
TURKEY

Elif Tuğçe ÇİTİL

Kütahya Dumlupınar
University, TURKEY

**Dr. ZULFUGAROVA
Parvin Asad**

Bakü Devlet Üniversitesi,
Biyoloji, AZERBAIJAN

**Spc. Yunus
Emre KAVAL**

Minis. of Health, Turkey

**Dr. Safiye
YANMIŞ**

Erzincan Binali Yıldırım
University, Turkey

Dr. Özge ERTÜRK

Balıkesir University,
Turkey

**Gülcan
BAHÇECİOĞLU
TURAN**

Firat University, Turkey

More information: www.bztturanacademy.com | +90 543 671 0123

BZT TURAN
ACADEMY

SCIENTIFIC & ORGANIZATION COMMITTEES

MEDICINE, NURSING, MIDWIFFERY, AND
HEALTH SCIENCES

**Prof. Dr. Paul
ZÖLLNER**

Duisburg-Essen
University, GERMANY

**Prof. Dr. Indrajit
BANERJEE**

SSR Medical College,
Mauritius

**Assoc. Prof.
Dr. Yueqi
ZHANG**

Purdue University
Northwest, China

**Prof. Dr.
Nazan
AKTAŞ**

Selçuk University, Turkey

**Prof. Dr.
Papatya
KARAKURT**

Erzincan Binali Yıldırım
University, Turkey

**Assoc.
Prof. Dr. Elem
KOCAÇAL**

İzmir Demokrasi University,
Turkey.

**Assoc. Prof.
Dr. Özüm
ERKİN
GEYİKTEPE**

İzmir Democracy
University, TURKEY

**Assoc. Prof.
Dr. Aysel
KIZILKAYA**

Firat University, TURKEY

**Assoc. Prof. Dr.
P. Sivasakthivelan**

Annamalai University, India

**Assoc. Prof.
Dr. Fadime
GÖK**

Pamukkale University,
Turkey

More information: www.bztturanacademy.com | +90 543 671 0123

BZT TURAN
ACADEMY

SCIENTIFIC & ORGANIZATION COMMITTEES

MEDICINE, NURSING, MIDWIFFERY, AND
HEALTH SCIENCES

**Assoc. Prof. Dr.
Meryem FIRAT**

Erzincan Binali Yıldırım
University, Turkey

**Prof. Dr. Gülen Dam
HAKVERDIOĞLU
YÖNT**

Tınaztepe University,
Turkey

**Dr. Genc
DEMJAHA**

Demjaha Dent, Kosovo

**Dr. Nora
DEMJAHA**

Demjaha Dent, Kosovo

**Dr. Esra
KURKÇU
AKGÖNÜL**

Dokuz Eylül University,
Türkiye

**Assoc. Prof.
Dr. Rukiye
TÜRK
DELİBALTA**

Kars Kafkas University,
Türkiye

**Dr. Mario
JACKSON**

United Nations, United
Health Group, Jordan

**Dr. Rina
DEMJAHA**

Graz Med. University,
Austria

**Dr. Gülbin
KONAĞI**

Izmir Democracy
University, Turkey

More information: www.bztturanacademy.com | +90 543 671 0123

BZT TURAN
ACADEMY

SCIENTIFIC & ORGANIZATION COMMITTEES

MEDICINE, NURSING, MIDWIFFERY, AND
HEALTH SCIENCES

Dr. Jared ROBINSON
SSR Medical College,
Mauritius

**Dr. Teona
KVANTCHIANI**

Ivane Javakhishvili Tbilisi
State University, Republic
of Georgia

**Dr. Funda
ÇİTİL
ÇANBAY**

Atatürk University,
TURKEY

Elif Tuğçe ÇİTİL

Kütahya Dumlupınar
University, TURKEY

**Dr. ZULFUGAROVA
Parvin Asad**

Baku State University,
Department of Biology
AZERBAIJAN

**Spc. Yunus
Emre KAVAL**

Ministry of Health, Turkey

**Dr. Safiye
YANMIŞ**

Erzincan Binali Yıldırım
University, Turkey

**Gülcan
BAHÇECİOĞLU
TURAN**

Firat University, Turkey

Dr. Özge ERTÜRK

Balıkesir University,
Turkey

More information: www.bztturanacademy.com | +90 543 671 0123

BZT TURAN
ACADEMY

SCIENTIFIC & ORGANIZATION COMMITTEES

MEDICINE, NURSING, MIDWIFFERY, AND
HEALTH SCIENCES

**Dr. Yeşim
YEŞİL**

Mardin Artuklu
University, Türkiye

**Dr. Ahmet
BÜTÜN**

Mardin Artuklu University,
Türkiye

**Assoc. Prof.
Dr. Hıdır
APAK**

Mardin Artuklu University,
Türkiye

**Dr. Leyla
BARAN**

Mardin Artuklu University,
Türkiye

Dr. Hülya KESKİN

Mardin Artuklu University,
Türkiye

**Dr. Seher
TANRIVERDİ**

Mardin Artuklu University,
Türkiye

BZT TURAN
ACADEMY

BİLİM & ORGANİZASYON KURULU

TIP, HEMŞİRELİK, EBELİK VE SAĞLIK
BİLİMLERİ KONGRESİ

**Dr. Yeşim
YEŞİL**

Mardin Artuklu
University, Türkiye

**Dr. Ahmet
BÜTÜN**

Mardin Artuklu University,
Türkiye

**Assoc. Prof.
Dr. Hıdır
APAK**

Mardin Artuklu University,
Türkiye

**Dr. Leyla
BARAN**

Mardin Artuklu University,
Türkiye

Dr. Hülya KESKİN

Mardin Artuklu University,
Türkiye

**Dr. Seher
TANRIVERDİ**

Mardin Artuklu University,
Türkiye

AHLAK
BİLGİ
ÜRETİM

OSPNI

CELERO ENCOLAR UNIVERSITY

International

ARTUKLU CONGRESS ON MEDICINE, NURSING,
MIDWIFERY, AND HEALTH SCIENCES

CONGRESS SCHEDULE | DECEMBER 21-23, 2024

MEETING ID: 885 7524 2211

PASSWORD: 407337

ROMANIA, BUCHAREST

ZOOM, ONLINE

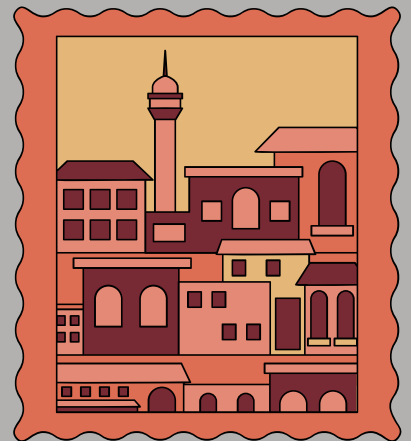
www.artemiscongress.com

artemiscongress@gmail.com

PARTICIPANT COUNTRIES (23):

Türkiye, Kyrgyzstan, Pakistan, Poland,
Azerbaijan, India, China, Mauritius, N.
Macedonia, Namibia, Ukraine, Romania,
Nigeria, Uzbekistan, Spain, South Africa, Algeria,
Lithuania, Malawi, Morocco, Kosovo, Thailand,
Bangladesh

December 23

2024

09.00-09.15 (TURKIYE LOCAL TIME)

Prof. Dr. Reşit YILDIZ

Mardin Artuklu University, Dean of Faculty of Health Sciences

Speech Title:

“WELCOME SPEECH: AHLAK, BİLGİ, ÜRETİM”

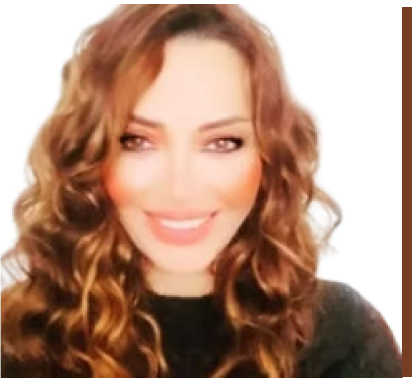
09.15-09.30 (TURKIYE LOCAL TIME)

Prof. Renmir JAAN MAALA

Global Society of Philippine Nurse Researchers, (GSPNRI),
PHILIPPINES

Speech Title:

“NURSING CARE WITH COMPASION”

09.30-09.45 (TURKIYE LOCAL TIME)

Prof. Dr. Esra AKIN

Izmir Katip Çelebi University, TÜRKİYE

Speech Title:

“ARTIFICIAL INTELLIGENCE ETHICS: WHAT IS IT AND WHY IS IT
IMPORTANT?”

09.45-10.00 (TURKIYE LOCAL TIME)

Prof. Dr. G. Selahattin KIYAN

Ege University, Faculty of Medicine, TÜRKİYE

Speech Title:

“WHY ARE HEALTHCARE PROFESSIONALS SICK – COULD
FUNCTIONAL MEDICINE BE THE SOLUTION?”

December 22

2024

09.00-09.15 (TURKIYE LOCAL TIME)
Prof. Arlinda Haxhiu ZAJMI
Tetovo University, NORTH MACEDONIA

Speech Title:

“PHARMACY PRACTICE IN NORTH MACEDONIA”

09.15-09.30 (TURKIYE LOCAL TIME)
Prof. Jared ROBINSON
SSR Medical College, MAURITIUS

Speech Title:

“NEROSCIENCES AND ITS EFFECT ON ARTIFICAL INTELLIGENT”

09.30-09.45 (TURKIYE LOCAL TIME)
Prof. Dr. Ulviyya MAMMADOVA
Ministry of Science and Education, AZERBAIJAN

Speech Title:

“WELCOME SPEECH: HEALH SYSTEM IN AZERBAIJAN AND TURKIYE”

09.45-10.00 (TURKIYE LOCAL TIME)
Assoc. Prof. Dr. Marguba MACGULIYEVA
Urgench State Pedagogical University, UZBEKISTAN

Speech Title:

“WELCOME SPEECH: NURSING AND MIDWIFERY IN UZBEKISTAN

TÜRKİYE'DE SAĞLIK TURİZMİ AÇISINDAN YETKİLENDİRİLMİŞ HASTANELER VE SAĞLIK TURİZMİ ACENTELERİNİN BÖLGELERE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Mehmet YORULMAZ

Selçuk Üniversitesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Doç. Dr. / mtyorulmaz@hotmail.com - 0000-0001-6670-165X

Muhammet Raşit AKSOY

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Arş. Gör. / rasit.aksoy@izu.edu.tr - 0009-0009-1528-0678

Özet

Türkiye'de sağlık turizmi alanında faaliyet gösteren aracı kuruluşların ve sağlık tesislerinin sağlık hizmeti sunabilmesi için gerekli olan koşullardan birisi Sağlık Bakanlığı tarafından sağlık turizmi alanında yetkilendirilmiş olmasıdır. Yetkilendirme için belirlenmiş kriterler bulunmaktadır. Bu kriterler sağlık tesisleri için farklı, sağlık turizmi faaliyeti yürütecek aracı kuruluşlar (acenteler) için farklıdır. Yetki belgesi almaya hak kazanan kurumlar listesi yeni revizyonlar eklendikçe Bakanlık tarafından güncellenmektedir. Hem sağlık hizmeti sunumu gerçekleştiren kurumlar için hem de sağlık turizmi aracı kuruluşları olan acenteler için bu liste yayınlanmaktadır. Bu çalışmada değerlendirme kapsamına Aralık 2024 tarihine kadar yetkilendirilen sağlık tesisleri ile acenteler dahil edilmiştir. Toplamda 1263 tane yetkilendirilmiş acenteye sahip olan 43 şehir incelenmiş, bölgesel olarak dağılımları değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda en yüksek oran Marmara bölgesi iken en düşük oran ise Doğu Anadolu Bölgesi olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca acentelerde olduğu gibi 650 adet yetkilendirilmiş hastaneye sahip olan 60 şehir incelenmiş ve bölgesel olarak dağılımları değerlendirilmiştir. Yetkili sağlık tesisleri değerlendirmesinde de en yüksek oran Marmara bölgesi iken en düşük oran Doğu Anadolu Bölgesi olmuş fakat acente sayısından daha düşük bir fark tespit edilmiştir. Analizler neticesinde bölgelerin karşılaştırılması yapılmıştır. Bu çalışmanın sağlık turizmi sektöründe faaliyet sunan kurumların bölgesel olarak dağılımlarının değerlendirilmesi ve literatüre önemli katkılar sunması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Turizmi, Sağlık Turizmi Acenteleri

Evaluation of Hospitals and Health Tourism Agencies Authorized in Terms of Health Tourism in Turkiye by Regions

Abstract

One of the necessary conditions for intermediary organizations and health facilities operating in the field of health tourism in Turkiye to provide health services is that they have been authorized by the Ministry of Health in the field of health tourism. There are established criteria for authorization. These criteria are different for health facilities and different for intermediary organizations (agencies) that will conduct health tourism activities. The list of institutions that are entitled to receive a certificate of authority is updated by the Ministry as new revisions are added. This list is published both for institutions that provide health services and for agencies that are health tourism intermediary organizations. In this study, the scope of the evaluation includes the health facilities and agencies authorized until December 2024. In total, 43 cities with 1263 authorized agencies were examined and their distribution was evaluated regionally. As a result of the evaluation, it was determined that the highest rate is in the Marmara region, while the lowest rate is in the Eastern Anatolia Region. In addition, 60 cities that have 650 authorized hospitals, as well as agencies, were examined and their distribution was evaluated regionally. In the evaluation of authorized health facilities, the highest rate was in the Marmara region, while the lowest rate was in the Eastern Anatolia Region, but a difference was found that was lower than the number of agencies. As a result of the analyses, a comparison of the regions was made. The aim of this study is to evaluate the regional distribution of institutions offering activities in the health tourism sector and to provide important contributions to the literature.

Keywords: Health Tourism, Health Tourism Agencies

1.Giriş

Sağlık turizmi kavramı kısaca şu şekilde özetlenirse, kişilerin yaşamış oldukları ülkelerden başka ülkelere faydalanmak istedikleri sağlık hizmetlerini daha düşük maliyetle almak için, uzun bekleme sıralarından kurtulup daha hızlı sağlık hizmetlerine erişebilmek için veya kendi ülkelerden mevcut olmayan sağlık hizmetlerini kullanmak amaçlı olarak gerçekleştirilen aynı zamanda da bu hizmetlere ek olarak sağlık hizmetlerini aldıktan önce veya sonra gidilecek olan ülkede genel turizm faaliyetlerinden faydalanılarak gerçekleştirilen seyahatlere denilmektedir (Hopkins ve ark 2010). Medikal turizm özelinde sektör müşterilerinin genel olarak özel sektöre yönlendirmesi, hizmet alınacak olan ülkenin başta sağlık altyapısı olmak üzere birtakım gelişmelere yol açması, ekonomik açıdan artılar getiren alan olması, tercih edilebilen hizmet yapısında olması ile rekabetin gerektirdiği koşullar gereği kaliteye ve memnuniyete odaklanılarak kurum ve tesislerin akredite olmasını teşvik etmesi gibi etkilere neden olmaktadır (Johnston ve ark 2010).

Aracı kurumlar hasta, sağlık tesisi ve diğer turizm faaliyeti sunucuları arasında bağ oluşturan köprü görevini üstlenmektedirler. Endüstride faaliyet gösteren aracı kuruluşlar hastaların seyahat süreçlerini kolaylaştırmak adına hizmetler sunmaktadır. Bu hizmetlerden başlıcaları seyahat öncesi hastaların hastane seçimlerinde, ulaşım süreçlerinde, hizmet sonrası hastaların evlerine dönmeleri ile başlayacak olan evde takip hizmetlerinde destek olmaktır. Her ne kadar hastalar günümüz teknolojisinde kendi kendilerine internet aracılığıyla bu süreçleri sürdürebilseler de aracı kuruluşların profesyonel planlamaları kişiler için önemli bir hizmettir. Bu kuruluşlar sayesinde hastalar daha stressiz ve daha kolay seyahat imkanına erişebilmektedir (Mohamad ve ark 2012).

Türkiye sağlık turizmi alanında uluslararası hastaların tercih ettiği en başat ülkeler arasında yer almaktadır (Yorulmaz, Söyler, 2020). Böyle bir potansiyele sahip Türkiye’de profesyonel olarak sağlık turizmi çalışmalarının yapılması büyük önem arz etmektedir.

Bu çalışmada, Türkiye’de sağlık turizmi sektöründe faaliyet göstermekte olan sağlık tesisleri ve sağlık turizmi aracı kuruluşları (acenteler) hakkında genel bilgi verilerek, Sağlık Bakanlığı tarafından bu faaliyetleri gerçekleştirebilmeleri adına verilen yetkilendirilmiş kurumların bölgelere göre dağılımları incelenmiştir. Yetkili sağlık tesisleri olarak bakanlık tarafından yetkilendirilen kamu ve özel hastaneler değerlendirme kapsamına alınmıştır. Bu değerlendirmeler ışığında Türkiye’nin sağlık turizmi sektöründe kamu politikacıları, pazarda faaliyet gösteren kişi ve kurumlar, pazara yeni girecek yatırımcılar, hastalar ve araştırmacılara yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

2.Sağlık Turizmi ve Sağlık Turizmi Çeşitleri

Kişilerin sağlıklarını korumak, geliştirmek ve yerine getirmek amacıyla birtakım nedenlerden ötürü yaşadıkları ülkeden bu hizmetleri daha kolay ve daha hesaplı elde edebileceği başka bir ülkeye yaptıkları seyahatlere sağlık turizmi denilmektedir (Kuzhan ve Gönen 2024). İnsanları sağlık turizmi faaliyetlerine yönlendiren nedenler; Ülkelerinde ekonomik olarak sağlık masraflarının fazla olması, sağlık hizmetlerinde yaşanan çeşitlilik, kimi ülkelerde sağlık sigortalarının kapsamının kısıtlı olması, bilgi ve seyahat teknolojilerinin gelişmesi sonucu bilgiye erişimin ve seyahat etmenin eski zamanlara göre çok daha rahat ve konforlu olması, artan yaşam süreleri sonucu nüfusların yaşlanması bu nedenlerden başlıcaları olarak sıralanabilir (Aydın 2012).

Sağlık turizmi medikal turizm, termal turizm, engelli turizmi ve ileri yaş turizmi olarak dört kategoride analiz edilebilir (Köstepen ve Öter 2013). Tıp turizmi olarak ta bilinen medikal turizm, hekimler tarafından sunulan tıbbi müdahalelerden yararlanmak amacıyla çoğunlukla hastanelerde sunulan sağlık hizmetleri için gerçekleştirilen seyahatlerdir. Kalp ameliyatı, kanser tedavisi gibi tıbbi işlemler medikal turizm kapsamında sunulan hizmetlere örnek gösterilebilir. İnsanların yaşlandıkça tıbbi tedavi, bakım ve destek hizmetlerine olan ihtiyaç ve gereksinimleri daha fazla artmakta ve ileri yaş turizmüne yönelmektedirler. Sağlık turizmi kapsamında gerçekleştirilen seyahatlerin önemli bir kısmı

bu gruptaki kişiler tarafından yapılmaktadır (DAKA 2016). Termal turizm ise belirli bölgelerde doğal olarak meydana gelen, sıcak ve mineralli suların yeryüzüne çıkmasıyla bu sulardan şifa bulmak amaçlı gerçekleştirilen turizm faaliyetidir (Erdoğan ve Akınoğlu 2008).

3. Yetkilendirilmiş Kurumlar

Sağlık Bakanlığı, 30123 sayılı resmî gazetede “Uluslararası Sağlık Turizmi ve Turistin Sağlığı Hakkında Yönetmelik” ile acenteler ve sağlık tesislerinin sağlık turizmi yapabilmeleri için bazı şartları düzenlemiştir. Yönetmeliğin ikinci bölümünde genel esaslar kısmında yer alan ve madde 5’te yer alan koşulda sağlık tesislerinin ve aracı kuruluşların sağlık turizmi faaliyetlerinde bulunabilmesi için yetki belgesi almalarının zorunlu olduğu belirtilmektedir. Yetkinlik kriterleri kısmında yer alan madde 7’de kurumların yetki belgesi alabilmeleri için gerekli kriterlerin yönetmelik dahilinde yayımlanan ekte yer aldığı belirtilmiştir. Yayımlanan ek-1 sağlık tesislerinin, ek-2 ise acentelerin yetki belgesi alabilmeleri için gerekli şartları sıralamaktadır. Sağlık tesisleri için istenilen şartları kısaca özetlemek gerekirse, sağlık tesisinin başvuru öncesi kalite değerlendirmesinden 85 puan almaları, uluslararası sağlık turizmi birimlerini kurmuş olmaları, uluslararası sağlık turistlerini tedavi edecek doktorların mesleki geçmişlerinin tesisin internet sitesinde ulaşılabilir olması, hastanın seyahati öncesi tedavisi ile ilgili ve süreç hakkında doktorundan bilgi alabileceği bir altyapının oluşturulması, hastanın gelmeden önce ödeyeceği ücretin depozitosunu yatırabileceği bir altyapının oluşturulması, sağlık turizmi faaliyetlerinin yürütülmesinde otomasyon sistemlerinde yabancı hastalar için ayrı bir modülün oluşturulması gereklidir. Ayrıca tesisler sunulan faaliyetler hakkında bilgi verileceği ve hastanın kendi dilinden oluşturulacak onam formunun hasta ve hekim tarafından imzalanacağı ile tedavinin tüm süreçlerinin de hastaların kendi milli dillerinde hazırlanarak imza karşılığında teslim edileceğini taahhüt etmelidir. Sağlık acenteleri için istenen şartlar ise; 1618 sayılı Kanunda belirtilen A grubu seyahat acentesi olmak, yetki belgesi almış en az 3 sağlık tesisi ile anlaşmalı olmak, 7/24 gelebilecek çağrılar için birisi İngilizce olmak koşuluyla en az 2 dilde çağrı hizmeti sunacak alt yapının olması, birisi İngilizce olmak koşuluyla en az 2 dilde çağrı personeli harici personel çalıştırmak, yabancı dil yeterliliğin belgelenmesi için yönetmeliğin bu ekinde belirtilen koşullarda yabancı dil yeterliliğine sahip olmak gerekmektedir. Ayrıca Türkçe ve İngilizcenin zorunlu olduğu en az 3 dilde erişim olan web sitelerinin olacağı, hastaya tüm seyahat için seyahat sigortası yaptırılacağı, sağlık turizmi faaliyetlerinin karşılanacağı gibi ekte detaylı olarak belirtilen birçok maddeyi de yapacaklarını taahhüt etmeler gerekmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2024).

Tablo 1: Yetkilendirilmiş Aracı Kuruluş Sayısı (Aralık 2024)

Bölgeler	Yetkilendirilmiş Aracı Kuruluş Sayısı (2024)	Yetkilendirilmiş Aracı Kuruluş Sayısı (2024) Bölgede İl Sayısına Göre	Bölgede Toplam İl Sayısı
Akdeniz	173	7	8
İç Anadolu	147	7	13
Marmara	802	8	11
Ege	108	6	8
Doğu Anadolu	4	3	14
Güneydoğu Anadolu	11	6	9
Karadeniz	18	6	18
Toplam	1263	43	81

Kaynak: T.C. Sağlık Bakanlığı, 2024.

Sağlık Bakanlığı tarafından yetki belgesi verilen aracı kuruluş sayıları tablo 1’de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde Yetkilendirilmiş aracı kurumların bölgelere göre dağılımlarında en çok payın Marmara bölgesinde olduğu, en az sayının ise Doğu Anadolu bölgesinde olduğu görülmektedir. Verilere göre en büyük orana sahip olan Marmara bölgesinde yetkilendirilmiş acenteler Türkiye genelinin %63,49’unu oluşturduğu anlaşılmaktadır. Sayı olarak Marmara’yı en yakın takip eden Akdeniz bölgesidir. Ancak Akdeniz bölgesinde aracı kuruluşlar Türkiye genelinin %13,69’unu oluşturmakta ve Marmara’dan sonra sayı olarak ikinci bölge olsa da aralarındaki fark uçurum denecek kadar açıktır. Üçüncü Sırada İç Anadolu bölgesi Türkiye genelinin %11,63’ünü oluşturmakta, Akdeniz bölgesindeki oranlar Marmara’ya göre nispeten daha yakın bir farktır. Diğer bir bölge ise %8,55 ile Ege bölgesi

dördüncü Sıradadır. Türkiye genelinin %1,42'sini oluşturan Karadeniz Bölgesi ile dördüncü sıradaki ege bölgesi arasındaki farkta fazla denecek kadar çoktur. Altıncı sırada ise güneydoğu Anadolu bölgesi %0,87 ile yüzde birin altında kalmaktadır. En son sırada ise doğu Anadolu bölgesi Türkiye genelinin en az yetkili acentesine sahip olup oran olarak %0,31 görülmektedir.

Tablo incelendiğinde bakanlık tarafından yetkilendirilmiş acentelerin bölgelerdeki illere göre kaç ilde mevcut oldukları verileri şöyledir; Marmara bölgesinde 11 ilin 8'inde, Akdeniz bölgesinde 8 ilin 7'sinde, İç Anadolu bölgesinde 13 ilin 7'sinde, Ege bölgesinde 8 ilin 6'sında, Karadeniz Bölgesinde 18 ilin 6'sında, Güneydoğu Anadolu bölgesinde 9 ilin 6'sında ve Doğu Anadolu bölgesinde ise 14 ilin 3'ünde Yetkili acente bulunmaktadır.

Tablo 2: Yetkilendirilmiş Hastane Sayısı (Aralık 2024)

Bölgeler	Yetkilendirilmiş Hastane Sayısı (2024)	Yetkilendirilmiş Hastane Sayısı (2024) Bölgede İl Sayısına Göre	Bölgede Toplam İl Sayısı
Akdeniz	67	7	8
İç Anadolu	110	8	13
Marmara	261	10	11
Ege	101	8	8
Doğu Anadolu	21	7	14
Güney Doğu Anadolu	36	6	9
Karadeniz	54	14	18
Toplam	650	60	81

Kaynak: T.C. Sağlık Bakanlığı, 2024.

Sağlık Bakanlığı tarafından yetki belgesi verilen hastane sayıları tablo 2’de gösterilmiştir. 2024 yılı aralık ayı itibariyle, 650 hastanenin sağlık turizmi yapabilmesi için bakanlık tarafından yetki belgesi verildiği görülmektedir. Tablo incelendiğinde Yetkilendirilmiş hastanelerin bölgelere göre

dağılımlarında en çok payın Marmara bölgesinde olduğu, en az sayının ise Doğu Anadolu bölgesinde olduğu görülmektedir. Verilere göre en büyük orana sahip olan Marmara bölgesinde yetkilendirilmiş hastaneler Türkiye genelinin %40,15'ini oluşturduğu anlaşılmaktadır. Sayı olarak Marmara'yı en yakın takip eden İç Anadolu bölgesidir. İç Anadolu bölgesinde hastaneler Türkiye genelinin %16,92'sini oluşturmaktadır ve aracı kuruluşlarda olduğu gibi Marmara'dan sonra sayı olarak ikinci bölge olsa da aralarında ki fark uçurum denecek kadar açıktır. Üçüncü Sırada Ege bölgesi Türkiye genelinin %15,53'ünü oluşturmakta, Ege bölgesindeki oranlar Marmara'ya göre nispeten daha yakın bir farktır. Diğer bir bölge ise %10,30 ile Akdeniz bölgesi dördüncü Sıradadır. Türkiye genelinin %8,30'unu oluşturan Karadeniz Bölgesi ile dördüncü sıradaki ege bölgesi arasındaki fark nispeten yakındır. Altıncı sırada ise güneydoğu Anadolu bölgesi %5,53 oran ile yer almaktadır. En son sırada ise doğu Anadolu bölgesi Türkiye genelinin en az yetkili hastanesine sahip olup oran olarak %3,23 görülmektedir.

Tablo incelendiğinde bakanlık tarafından yetkilendirilmiş hastanelerin bölgelerdeki illere göre kaç ilde mevcut oldukları verileri şöyledir; Marmara bölgesinde 11 ilin 10'unda, Akdeniz bölgesinde 8 ilin 7'sinde, İç Anadolu bölgesinde 13 ilin 8'inde, Ege bölgesinde 8 ilin 8'inde, Karadeniz Bölgesinde 18 ilin 14'sında, Güneydoğu Anadolu bölgesinde 9 ilin 6'sında ve Doğu Anadolu bölgesinde ise 14 ilin 7'inde Yetkili acente bulunmaktadır.

4.Sonuç

Günümüzde hizmet sektörü küresel ekonomide önemli bir konuma sahip olmuştur. Özellikle ikinci Dünya Savaşı'ndan sonra bu sektöre olan ilgi artmış neredeyse bazı OECD ülkelerinde tarım ve sanayi sektörünü geride bırakmıştır. OECD kalkınmışlık göstergelerinde hesaplama denkleminde yeri olan hizmet sektörü aslında bir ülkenin gelişmişlik düzeyini de yansıtan önemli bir aynadır. Hizmet sektörü denilince, akla gelen ilk hizmet alt sektörü sağlık hizmetleri sunumudur. Sağlık hizmeti, hastadan hastaya farklılık gösteren homojen olmayan çıktısının ölçümü zor olan bir çıktıdır. Sağlık hizmeti sunumunda asıl amaç, hizmeti alanın şifa bulmasıdır. Asırlar boyunca insan toplulukları şifa arayışı içerisinde bir coğrafyadan başka bir coğrafyaya seyahat etmişlerdir. Sağlık gibi önemli bir olgu için katlanamayacakları zorluklar kolaylıkla aşılmıştır. İşte tam burada günümüzde sağlık turizmi şeklinde adlandırılan ülkeler arası sağlık hizmeti pazarlaması ortaya çıkmıştır. Dünya'da önemli bir sektör haline gelen sağlık turizmi alanı gün geçtikçe gelişmeye devam etmektedir. Türkiye sağlık turizmi açısından birçok güçlü yönü olan dünyadaki ender ülkelerden birisidir. Türkiye; jeopolitik konumu, sağlık sisteminin profesyonelliği, sağlık hizmetine ulaşım süresinin kısalığı, sağlık hizmeti ulaşım erişim maliyetlerinin ucuz olması gibi birçok faktörden dolayı dünyada sağlık turizmi açısından merkez konumda olabilecek potansiyele sahip güçlü bir ülkedir. Sağlık alanında yapılan isabetli reformlar neticesinde ülke sağlık sisteminin etkinlik düzeyi artmıştır. Özellikle şehir hastanelerinin kurulması ile Avrupa birliği ülkeleri içerisinde en fazla yatak kapasitesi olan ülke haline gelmiştir.

Araştırma sonucunda Türkiye’de sağlık turizmi açısından en fazla “Yetkilendirilmiş Aracı Kuruluş” Marmara Bölgesi’nde yer aldığı tespit edilmiştir. Bu tespit, İstanbul gibi metropol bir şehrin katkısı çok büyük olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Yetkilendirilmiş Hastane Sayısı oranlarında yine Marmara Bölgesi ilk sırada yer almış olup; İzmir’inde etkisi ile 2. Sırada Ege Bölgesi’nin olduğu tespit edilmiştir. Gerek yetkilendirilmiş hastane sayısı gerekse yetkilendirilmiş aracı kuruluş sayısı, ülkemizde gün geçtikçe artmaktadır. Bu artışın sebebinin Türkiye’nin sağlık turizmi alanında dünyada yıldız pazar konumuna geleceğinin bir göstergesi olabileceği ön görüşünü düşündürmektedir.

Kaynaklar

- Aydın, O. (2012). Türkiye’de Alternatif Bir Turizm; Sağlık Turizmi. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2012(2), 91-96.
- Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (DAKA). (2016). Sağlık Turizmi Van Destinasyonu Fizibilite Raporu. Erişim Adresi: <https://www.kalkinmakutuphanesi.gov.tr/dokuman/saglik-turizmi-van-destinasyonu/265> Erişim Tarihi: 23.12.2024
- Erdoğan, E., Aklanoğlu, F. (2008). TERMAL TURİZM VE AFYON-GAZLIGÖL ÖRNEĞİ. e-Journal of New World Sciences Academy, 3(1), 83-92. <https://doi.org/10.12739/10.12739>
- Hopkins, L., Labonté, R., Runnels, V. *et al.* Medical tourism today: What is the state of existing knowledge?. *J Public Health Pol* 31, 185–198 (2010). <https://doi.org/10.1057/jphp.2010.10>
- Johnston, R., Crooks, V.A., Snyder, J. *et al.* What is known about the effects of medical tourism in destination and departure countries? A scoping review. *Int J Equity Health* 9, 24 (2010). <https://doi.org/10.1186/1475-9276-9-24>
- Köstepen, A.; Öter, Z. Medical Tourism Potential in Turkey: The Case of Izmir City. In Proceedings of the 8th Silk Road International Conference “Development of Tourism in Black and Caspian Seas Regions”,109-115. Tbilisi-Batumi, Georgia, 24–26 May 2013, Erişim Adresi: <https://www.researchgate.net/publication/309418800> , Erişim Tarihi: 23.12.2024
- Kuzhan, K., & Gönen, S. (2024). TÜRKİYE’DE SAĞLIK TURİZMİ VE PAZARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 14(1), 27-50. <https://doi.org/10.47147/ksuiibf.1382979>
- Mohamad, W. N., Omar, A., & Haron, M. S. (2012). The moderating effect of medical travel facilitators in medical tourism. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 65, 358-363. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.11.134>
- shgmturizmdb.saglik.gov.tr, 2024.Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı. Erişim Adresi: <https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/TR-25360/yetkili-saglik-tesisleri-ve-araci-kuruluslar.html> Erişim Tarihi: 23.12.2024
- T.C. Sağlık Bakanlığı, 2024. *Yetkili Sağlık Tesisleri ve Aracı Kuruluşlar*. Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı. Erişim Adresi: <https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/TR-25360/yetkili-saglik-tesisleri-ve-araci-kuruluslar.html> Erişim Tarihi: 23.12.2024

Yorulmaz, M.,Söyler, S. (2020). SAĞLIK TURİZMİ SWOT ANALİZİ: ADANA İLİ ÖRNEĞİ.
Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi, 6(2), 217-230.